23.

CANI MIVRO,

SIVE

CVRTO FVSTIS;

HOC EST,

CAROLI GVILLEMEI,

DOCTORIS PARIS. ORDIN. REGIS MED.

RESPONSIO PRO SEIPSO

AD ALTERAM ALOGIAM impudentissimi & importunissimi CVRTI, MOMPEL. CANIS CELLARII.

LVTETIÆ PARISIORVM.

M DC LIV.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.

EXTRAIT DV LIVRE INTITVLE:

SECONDE APOLOGIE, de l'Vniverſité en Medecine de Mont-pellier, &c. Envoyée à Monſieur Riolan, Profeſſeur Anatomique, &c.

QVE s'il eſt queſtion d'artifices pour parvenir à vne telle Charge, vous ſçavés comme Monſieur Bouvart y entra. En voici tout le tiſſu. M. Charles Guillemeau, qui avoit l'accés prés du Roy, l'introduiſit pour luy ſervir de planche à ladite Charge; ce ruſé & faux rouſſeau abuſant de la candeur & ingenuité de Monſieur Bouvart. Monſieur Heroard, grand Medecin, grand Politique (venerable pour ſa preud'hommie, pour ſon âge, & pour le ſervice par luy rendu à quatre de nos Rois ſucceſſivement) poſſedoit la Charge de Premier Medecin, avec l'amour & la bonne grace de ſon Prince. Il avoit contracté vne amitié fort étroite avec Maiſtre Iacques Guillemeau le Pere, Chirurgien du Roy, lequel luy donna ſon fils Charles Guillemeau, auſſi Chirurgien. Il l'aime comme fils de ſon ami, & comme le ſien propre; le fait connoiſtre, & le met en la bonne eſtime du Roy, qui le reçoit ſur le témoignage de Monſieur Heroard. Ce Guillemeau ſe comporta quelque temps en apparence d'honneſte homme; Enfin, ſaiſi de vanité & de bonne opinion de ſoy, il deſſeigne de pouſſer-avant ſa bonne fortune: comme que ce fût, ayant quitté le raſoir & la lancette, il ſe fait Docteur de voſtre Faculté, & muguete la Charge de Premier Medecin. Mais Monſieur Heroard ſon Createur & Bien-facteur, l'en empeſche. Ce garnement ſe reſout de fermer les yeux pour ne le point conſiderer, & commence à ſemer de faux bruits contre l'honneur dudit ſieur Heroard, diſant, qu'il eſtoit vieux, que ſon jugement n'eſtoit point de meſme que par le paſſé, qu'il ne connoiſſoit pas bien le naturel du Roy (lequel ce-pendant il avoit heureuſement conduit dés ſa naiſſance.)

Pour donc parvenir plus aiſément & plutoſt, à vne telle Charge, il dreſſe de loin ſa batterie, de peur d'eſtre connu tel qu'il eſtoit, ſe reconnoiſſant trop jeune, & d'âge, de prudence,

& d'experience. Il retire Monſieur Bouvart du ſervice du public, pour le faire connoiſtre à la Cour, & luy faire naiſtre quelque deſir de cette Premiere Charge, avec ce deſſein de l'en debuſquer incontinent qu'il y ſeroit étably ; Et ainſi mon galant, ce monſtre ingrat, ce perfide rouſſeau, je dis Charles Guillemeau, leve le talon contre ſon ſecond Pere, duquel il devoit écouter les paroles, comme des Oracles, & les ſuivre, comme des regles de bien vivre. Le Doyen a touché en paſſant, dans ſon Apologie, la noire ingratitude de ce dénaturé parricide ; mais en termes pleins d'honneſteté, ayant caché le nom de Guillemeau ſous le nom de Rouſſeau ; lors qu'il dit, comme ce venerable vieillard, & le ſage Caton de la Cour, eſtant vn matin attendant qu'il fût jour, en l'vne des feneſtres qui regardent dans la baſſe-court du Louvre, voyant venir ledit Guillemeau, dit à quelqu'vn qui eſtoit prês de luy, *Voilà le ſeul ingrat & perfide, que j'ay trouvé!* Mais cét orgueilleux ſe trouve bien reculé, pource que jamais perſonne ne ſe prit contre ledit ſieur Heroard, qui ne s'en ſoit mal trouvé ; mais entre pluſieurs, cét ingrat, qui eſtant le dernier, comme la lie de tous, & le plus deteſtable. Les amis dudit ſieur Heroard luy conſeilloient de luy faire manger la pouſſiere, pour ſervir d'exemple ; mais la memoire du Pere, & la qualité de Chreſtien, firent qu'il remit tout cela à Dieu, ſe contentant du pouvoir qu'il avoit, de le rendre miſerable. Ce que j'ay voulu repreſenter ici, afin que ſes Confreres fiſſent conſideration du perſonnage, ſelon ſes bonnes & remarquables actions, & euſſent ſouvenance du dire dudit ſieur Heroard, *Que l'ingratitude eſt vn ſymptome de ladrerie.* Apres le decés d'iceluy ſieur Heroard (qui mourut paiſible dans ſon lit en ſa Charge, viſité en ſa maladie par ſa Majeſté, & regretté apres ſa mort par ſadite Majeſté, en ces paroles ; *I'avois encore bien beſoin de luy*), Monſieur Bouvart occupe la place ; mais de telle ſorte, que le ſcelerat Rouſſeau trouve plus de reſiſtance, qu'il ne s'attendoit point de ce bon & franc naturel. Voila donc comme il fut pourvû de ladite Charge par les menées dudit Guillemeau, lequel voulant voir juſques-où la fortune le pouſſeroit *per fas & nefas*, fut repouſſé auſſi vivement, comme il la recherchoit ardemment. Et ainſi ces deux grands hommes Monſieur Heroard, & Monſieur Bouvart, *Corvum ſuum rufum deluſerunt hiantem.*

Flagel-

Flagellum equo, & camus asino, & virga in tergo Insipientium. Proverb. 26.

Ad Eruditum Lectorem.

INFANDA hæc maledicta, vel rebus necessariis revincenda, vel, quod veri bonique natura abhorret, agnoscenda erant, Latinè autem retundenda, vt hominibus Doctis indoctissimi post homines natos duo, Avunculus & Nepos, enotescerent. Ad vernilem autem, Curte, fatuitatem, ad perpetuam stribiliginem tuam, ad meretriciam linguam, & ora spurcis fœta contumeliis, non deerit fortasse qui vernaculè quoque respondeat, vt hinc & inde vapulans, Canis, quam odiosissimè latrando, mentiendoque voluptatem cepisti, eam veriora veris audiendo amittas.

CANI MIVRO, SIVE, CVRTO

FVSTIS;

HOC EST,

CAR. GVILLEMEI

DOCT. PARIS. ORDINAR. REGIS MED.

RESPONSIO PRO SE IPSO,

AD ALTERAM ALOGIAM
impudentiſſimi & importuniſſimi
CVRTI, MOMPEL. CANIS CELLARII.

Q*VID immerentes hoſpites vexas, Canis,*
Et fuſte quæris obteri?

Nam quæ te mala rabies in me impulit, à quo nec re, nec verbo, læſus, imò & proclivi miſericordiâ, quoad indignitas tua paſſa eſt, ſuſtentatus; in me, inquam, cujus ſi officioſiſſimam humanitatem ingratiſſima oblivione contriveras, at faciem certe, vultumque reminiſci debuiſti: ſic ferus, efferatuſque irruis, vt, ne dicam extima cute, intus certe, quod vel inimici fateantur, candido, rufum, quo me vitio melior Natura prohibuit, affingas, vt omnes intelligerent, quam in affricando mihi alieno colore ſtolidum te ac ſtultum præbuiſſes, tam in ingrati vitio per ſceleſtam calumniam imponendo, vecordem te, impudentemque oſtentare. Tam enim profecto rufus non ſum, quam ingratus non ſum;

& quam me imprudenter rufum commentitus es, tam impudenter es ingratum mentitus. Et qui me norunt, norunt autem boni plerique omnes, in bonis, illuftres, proceres, ac principes, vt à rufo, & fi quid rufo fubeft, fic ab ingrato longe alieniffimum fciunt. Rufum me nemo, ne lippus quidem aut arquatus, putavit, ingratum nemo vnquam expertus eft, ingratos ego nimis multos, in queis illum vel maxime, in quem ingratum fuiffe me improbe calumniaris: quod iam non tam verbis, quam rebus convincam neceffariis. Idque vt invitus, & petulantia tua coactus, faciam, ita veniam, vt fpero, vel ab iniquis merebor, ab æquis, vt confido, impetrabo, vt pro me dicam ea, quæ etfi pudor meus nonnihil refugit, at confcientia inducit, fummorum teftium autoritas adhortatur, famæ autem & exiftimationis, quæ mihi antiquiffima femper fuit, cura & cuftodia incitat. Liceat enim mihi cum fummo illo, vt fentiendi, dicendique, fic vivendi, magiftro, iure vfurpare. Ego, cum me omnibus virtutibus affectum effe cupiam, tum nihil eft, quod malim, quod in vita maluerim, quam me & gratum effe, & videri. Quod ego, vt perpetuo tenore propofiti præftare malui, fic in oratione mea nunquam ponam, nifi in eam me neceffitatem coniectum videam; vt, fi gloriolæ appetentior effem, optanda mihi quodammodo fuerit iniuria tua, excufatiffime dicturo quæ nunquam proferrem, nifi huic verecundiæ, contumeliofa tua proluvies vim eam intuliffet. Nec vero eò fum defcenfurus, vt à te vetere ac detrito deterrimoque afino perfufus, aut calce appetitus, cœno tecum aut calcibus certem; aut te fpurcam & immundam fuem in volutabrum perfequar; aut cum canis odio latrem, aut propudiofæ Baucidi ocima fua & maledicta regeram. Meque adeo fenties non tua me tibi, fed mea interim caufa refpondiffe. Neque enim fcruta & quifquilias viliffimæ ac inquinatiffimæ garrulitatis excutere, aut in te cloacam maximam, inque minores cloacas Alogias tuas puram infundere putes: recidat fane in eas, ac redundet, quod eluo expurgoque. Audi nunc iam quod doleas, quod ringare, quod expumes, & peffime tibi te, ac avunculo tuo, dum à me veriffimam rerum geftarum feriem invito ac

nolente improbis maledictis extorsisti, velificatum sentias. Ioanni Heroardo pater fuit I. tonsor Mompelliensis: is, futurus Ludovici Regis Medicus Primarius (sic voluit Fortuna iocari) primis literulis levissime tinctus, Patris hortatu, qui filium é tonstrina in Iatreion propelleret, dedit se excipiendis illo in Studio, Medicis, quas vocant, lectiunculis: quarum ille, vt natus erat, Musis adversis, & Apolline nullo, brevi pertæsus, male tentatam Medicinam valere iubet, nido avolat, fit miles gregarius, & in iis quidem partibus, quæ duce Colinio, Religionis nomen perduellioni obtendebant. Ei autem erat, item vt Pater, & propinqui, addictus Heroardus. Montconturii funesta illis acie concurritur. Ibi miles meus, ad primum statim tonantium ballistarum crepitum exanimatus, dat se protinus in pedes, non vt denuo, sed vt ne vnquam pugnaret; Mompellium vsque fuga illa, subinde respectantem, abstulit: Ibi, dum vetere se ludo includit, per id tempus Iacobus Guillemeus Regis Chirurgi filius, Regis Chirurgi nepos, Regis mox Caroli Chirurgus ordinarius, Iuvenis, & plura discendi, & nova visendi cupidus Mompellium venit: ibi, vt fit, vsu & commercio Scholarum, aut quo alio casu, in eius notitiam Heroardus incidit, meliore suo fato, quam publico. Redit Lutetiam ad partes muneris Guillemeus, cum rursus, vt improsperæ militiæ, ita infelicium studiorum, ac Medicinæ, pœnitens Heroardus, qui se vbivis, quam vbi erat, minus miserum speraret futurum, Lutetiam, vbi aureos totos fieri homines audierat, contendit. Paucis quam advenerat, diebus, occurrit bono suo genio Guillemeo, qui pro sua humanitate nec oblitus nec aspernatus, sed amplexus hominem, petit quid venerit, opem illi & studium suum non benignius pollicetur, quam deinde præstat. Atque is: ô si mihi per te concilietur vitæ subsidium aliquod, eò enim veni, vt miserias illas relinquerem! Pater meus, qui Ambrosii Paræi Caroli Regis Chirurgi Primarii contubernio vtebatur, mandatum ipsi à Rege ait, exquireret iuvenem idoneum aliquem, qui rem equariam, equorumque morbos, accurate disceret, ac sibi Hippiater esset. Tum Heroardus arripere optatissimam spem, & nihil malle,

quam

quam in Regis familia quocumque loco esse. Agit illico cum Paræo Guillemeus: venit, vt constitutum erat, Paræi domum Heroardus, hunc sibi à Guillemeo enixe commendatum & traditum, Vincennas ad Regem deducit Paræus, pilâ se Rex de more oblectabat. & Paræus, Adduxi, Domine, qualem jusseras Equi-medicumfuturum: & Rex, se improbaturum negat, quem ipse probarit, in familia conscribi Ioan. Heroardum Hippiatrum jubet, quadringentas libras annuas adsignat. In eo & nomine & munere aliquamdiu egit, fautore, qui autor fuerat, Guillemeo beneficium suum tuente. Vita functo Rege Carolo, cui venatus, canes, equi studium, lusus & voluptas erant, successit Henricus, qui, vt sæpe diversa sunt & Regum & Fratrum ingenia studiaque, non perinde istis afficeretur; frigere, jacere tum Hippiater, & quid se fieret incertus, ad amicũ certum Guillemeum ventitare, implorare, orare vt subveniat sibi. Curare Guillemeus & tutari, quem semel in fidem suscepisset, niti, prospicere. Erat Annas Ioyeusa Regis Hephæstion alter, hunc Guillemeus fideli, felici, ope atque opera ita demeruerat, vt præcipuam ei fidem haberet: ea gratia fretus Guillemeus, & de cliente suo Heroardo amice cogitans, hæc ad Ioyeusam Ducem, capto tempore, libere, nec injucunde: Tibi, Domine, in tam ampla lectaque familia deest, qui Romanis illis Proceribus nunquam deerat, privatus & domesticus Medicus. Is tibi habendus est, & propemodum inveni, cujus artem & industriam non contemnas. Illi ego, vt conciliator, ita præs sum: nomen edit. Audito nomine Ioyeusa in risum effusus: Ego te, mi Guillemee, & hominem, & amicum putavi, at tu me equum putas, qui equorum medicum, mihi Medicum esse velis. Quod Heroardo ad mortem vsque perpetuum nomen hæsit. Et pater, qua erat benevoli animi firmitate: At eum ego tibi hominum Medicum affirmo, cui studio & Mompellii in patria naviter operatus est, & Lutetiæ celebri illi Dureto assiduam operam dedit, equorum medicum fieri se passus est, quod pro magno ac beato duceret, in Regis famulitio quocumque numero censeri. Instare, ne rejiciat, quem nunquam ipsi, nisi per-idoneum norit, offerat. Victus ea per-

ſeverantia Ioyeuſa Guillemei clientem in familiam aſciſcit, aliquanto deinde poſt, Guillemeus, tanquam germanus ei frater eſſet Heroardus, ita de ejus commodis & honeſtate cogitans, ſic cum eo: Vt Equi medici, inquit, nomen exuas, eamque famam extinguas, agendum nobis cum noſtro Heroë, vt Hipponis regii Domeſticorum, adeoque Hipponis (*de l'Eſcurie*) Medicum præfici te velit, iiſdem ſtipendiis, quæ tu Hippiatri nomine à Carolo Rege capiebas: nec difficile, mutato modo nomine, munus in te id tranſcribetur. Annitente Guillemeo tranſacta res; nec longo deinde moranti tempore, Guillemei adnixu atque ope, Ioyeuſæ heri, cui nihil negabatur, gratia, Regis quoque Medicus factus eſt, ex eorum albo, quos Therapontas .ſ. ſervientes vocant. Conſtat adhuc, & ad extremum vſque conſtabit, Guillemei clauſa nunquam in Heroardum benignitas, qui, ſi quid in vita fuit, non per ſe, non per alium quenquam, ſed per vnum mortalium Guillemeum, fuit, qui ejus imperitiam in ſe apud Ioyeuſam recepiſſet, & ab illo ſæpe audiret per jocum, ea viri comitas & vrbanitas erat, At tu mihi equorum medicum, Medicum admoviſti: cæterum, qui ſpondet, luit: ejus tu mihi vicem ſupplebis implebiſque. Et ad Regem, vt erat omnium ipſi horarum amicus, Miraberis, Domine, metamorphoſin meam, cum audies, me in equum, at non qua Saturnum fabulantur de cauſa, transformatum eſſe, nam mihi velut equo, medicus eſt equorum Medicus. Verum fato potentiæ raro diuturnæ, rarius perpetuæ; nunquam autem, ſi nimia eſt, ſatis fidæ, refrigerata gratia, Ioyeuſa honoris & imperii ſpecie amandatur adverſus Duces copiarum, quæ Religionis libertate vim ſuam prætexebant. Et Heroardus, ſeu bellum refugiebat, neque dum à Monconturiano pavore ſe receperat, ſeu de immutato in Ioyeuſam Regis animo, homo acriter ſuſpicax, & auſcultator, inaudierat, herum de ſe optime meritum, quique ipſum ab Hippiatri vilitate ad Medicorum ordinem tranſtuliſſet, fœdiſſime ingratiſſimeque deſerit. Cujus flagitii culpam, is, cui omnia ille debebat, ſuſtinuit Guillemeus. Ad quem Ioyeuſa exprobranti ſimilis, Tu mihi, Amice, & Equi-medicum, & ingratum applicuiſti, ſed abeat

iste tua tam enixa commendatione, tam solicita defensione, indignus. Ego illo facile carui Medico, & carebo. Accidit Ioyeusæ clades: substare in Aula, sed Guillemei semper adminiculis ac præsidio Heroardus; quem bene-merendi, beneque faciendi assiduitate annos quadraginta sic prosequutus est, vt quem & Hippiatron & Regium Medicum fecerat, Archiatron videret. Sublato per impium ac nefarium scelus Henrico, humanissimo Principe, spretus, contemptus, abjectus, nullius in Aula, nisi Hippiatrici nominis Heroardus; hærescit tamen in Regis successoris Maximi Comitiva, imo fastidiis potius adhærescit: quo se tamen verteret, non habebat, cum nemini consuleret, à nemine consuleretur: Cæterorum autem colloquium commerciumque Medicorum, imperitiæ sibi suæ, & vltimæ inscitiæ conscius, sic vt creditorem decoctor reformidaret. Lugdunum Rex venit ad exoptatum bonis omnibus conjugium; tum Heroardus, qui hanc vnam prognosin haberet rerum ac fortunarum suarum, ac prognosticus in eo certe esset, si minus Medicus, tentat, si quam sibi viam munire possit ad munus Medici (vt naturam quoque antevertit cupiditas) nasciturі Delphini. Sentiebat, se neque nomen, neque autoritatis quidquam, imo alia omnia ad spem tantam afferre: pecunia, quæ quid non donat? grassatur, corradit octingentos nummos, quos in manum ferat Archiatro Iano *de la Riviere*: sed & preces in eam rem allegat ad comissimum illum Rogerum Bellagardam Archihypaspisten, id est, Armigerum magnum, vt se Hipponis famulitii, cujus Magister ille, Medicum, Delphini Domini vel in omen, Medicum legendum curet. Et Bellagarda, qui vix quidquam, obviæ vir comitatis, negare posset, agit cum Rege. Audit, *Nondum nato, nondum opus esse Medico*: *Filius sibi si contigerit, non tamen adhibiturum equi medicum.* quo nomine ita famosus erat, vt eo nomine Regi quoque innotuisset: esse Lutetiæ in-primis, esse in Regno suo, amplissimam copiam Medicorum, penes autem se, delectum. Tu vero, inquit, Equilis Magister, equorum nobis Medicum obtrudis. Major me, vt rem video, quam te, meorum cura tangit. Orto mox ad populorum votum Delphino, instare

Heroardus, & ſpes ſuas pervrgere, patrono eodem, qui cœptis non abſiſtebat, Bellagarda, at ſi animantem ſatis noſſet, in equili vix eſſe locum ei pateretur. Pergit commendare, idque eo enixius jam, quo certius. & REX, ad Ianum illum Medicum ſuum, qui tum ab Heroardo ſummonitus aderat; Scis, ait, quem Filio meo Medicum deſtinet Bellagarda? Celebrem illum & notum equorum medicum. & Archiater, cui os auro fictum eſſet, Non poteſt, Domine, magis idoneus quiſquam infantibus Medicus apponi, quam qui nihil moveat, nihil præſcribat: quibus nutricis vber largum & ſalubre pro Medico ac medicina eſt, ſin aliquis Medici vſus erit, nuſquam abero. Tum REX, precibus vinci ſe ita paſſus eſt, vt ſagaciſſimus inſpector notorque, & quem Equi medici vel odor vetus offenderet bonus heu nimium! & facilis, non negarit: Medici autem ſui cura & arte, non iſtius, acquierit. Tamen, vt res homineſque conſuetudine coaleſcunt, neque fere niſi per ruïnam, etiam vitioſæ trabes ſummoventur, paſſa eſt Aula, paſſus eſt REX clementiſſimus annos 9. ſtirpis ſuæ, nomine tenus medicum, cui nemo privatus, niſi qui non noſſet, demulcendos pedes committeret. Extinctus eſt Sol ille Galliarum, lumen ſeculi, REGUM decus. Præſtrictis oppreſſiſque illa nocte, quam ſempiternam horrebamus, omnium mentibus, vt in turbidis quæ in fundo, ſic in Delphini jam REGIS, qui REX natus eſſet, Medici munere ſubſedit Heroardus: cum eum quidem prorſus amovendum cenſerent omnes, interim tamen ferendum, quoad conſtitutis rebus, idoneus ſufficeretur. Eaque REGINÆ ac Procerum mens erat. Cumque digniſſimus ac veriſſimus Medicus quæreretur, occurrebat, non magis publicæ famæ, quam ſalutaris operæ, ac præſtantium meritorum ſuffragio, Simon Pietreus, Simonis Filius, Nicolai, & ipſius Medici conſummatiſſimi, Frater, quem Medicinæ tantum vindicem, & expurgatorem, vere dixeris, quanta hominum vindex & expurgatrix Medicina eſt: virum, cujus nec integritati Catonem, nec judicio Hippocratem, nec ſcientiæ Galenum, anteferres; cui ſalutem ſuam Medicina melior debet, quam à Pharmacopœorum ſumptuoſis offuciis, ab Agyrtarum præſtigiis, Planorum fraudibus,

Cinifio-

Ciniflonum fumis, Stibianiatrorum venenis, in priscam generosamque libertatẽ asseruit. Is, vt erat à cupiditate ambituque remotissimus, sperare magis quam optare: Tametsi vltro delati ad eum Archiatri codicilli erant. At ille, dignissimum esse se malebat, quam per se indignissimum depelli, & summæ interim autoritatis (ipsa etenim virtus pretium sibi), fructu contentus esse. Agitur cum Heroardo, vt det locum melioribus: Ille obluctari, reniti, &, vt polypus ad saxum, ad eam quam amplexu necat arborem tenacissima hedera, adhærescere. Non leve negotium esse dicere, notum, assuetum, & Regii temperamenti inde ab ortu prognarum, abspellere, si quid Regi accidat, non defuturos qui pro se loquantur, & consilium ex eventu damnent. Vrgent nihilominus rerum Administri, veniam vt oret tanti muneris, tanti oneris, neque ex Aula sic, vt è naufragio nudum, discessurum spondent. Parata ipsi commoda. Ille rerum & rationum suarum diligentissimus, Rationum Magistri munus poscit, defertur Auditoris: honestum autem esse, prima sequentem, in secundis tertiisve consistere: cum semper incerto statu pependisset, vt cujus de insciẽtia Aula omnis non suspicaretur modo, sed crederet, intervenit Concini supplicium, & conversa, vt humana sunt, rerum facies. In quo sibi gaudere potuit, at non debuit, idem esse suum & Galliæ fatum: quando illo fluctu in portum quodammodo projectus est, si portus tamen, & non æstus est atque jactatio, in Aula Primum esse loci ejus, cui ne infimus quidem, omnium judicio, permittatur. Sed vtatur, fruatur sane, per me licet, dum Primarius Regis Medicus id, quod non est, Equorum Medicus id, quod fuit, audiat. Ad te, ô Curte, seu Canis, seu mavis, Equus, venio, quem alii decurtatum canem, & curtati, seu cauda mutili canis, fustitudina accipiendum vulgo ferebant. Evocat te sororis filium Mompellio vestro Heroardus, vt esses, in quem trimestris Medici onus, Guillemei Patris monitu adjutuque sibi olim impetratum, transcriberet; effecitque (vt in Aula sæpius Fortuna dominatur, & in ea qui aliquid potest, plus plusque potest, si audet), substitueris equario medico curtus equus: quod de vtroque vestrum ita tritum

pervulgatumque fuit, vt nemo, vos qui noſſet, haud aliter loqueretur, quam te, vt equi-medici curtum equum, Heroardi, inquam, Curtum, ſeu brevem equum, appellaret, &, digna dignis, equi-medico equum nepotem obveniſſe. Iugum ſubirent pares duo, & rhedam traherent. Par nunquam melius compoſitum fuiſſe. Abunde habebat infamiæ ſuæ Avunculus, vt ei geſtanda quoque eſſet Curti ſui ſtoliditas, ignoratio, ruſticitas, ſtupor, abſurditas, imperitia. Nimis, inquam, ſuopte onere laborabat, vt ei præterea bajulandus eſſes, in quem tua tot dedecora redundarent. Agit igitur mecum Avunculus tuus, mecum, inquam, cujus fide ac ſtudio meritò confidebat, ſe vt incude illa, quam ſic omnes in ſui etiam contemptum, tundant, levatum vellem Ego illius verbis inſto tibi, vt ad breve tempus ad tuos te recipias, Medici munus reddas. Interim illi vnde habeas, non longum fore, cum te ipſe revocet, vbi ſe in Aula, cujus lubricum non ignoret, recens à lapſu confirmarit. Vix in ea ſtare ſe poſſe, nedum vt te ſuſtentet, ac humeris portet. At tu, niſi tam oblitus es tui, quam immemor es mei, meminiſſe potes, quam tibi ſurdo narrarim fabulam. Etiamnum videre mihi videor, reſtitantem te ac tergiverſantem, dictitantem, tuum id eſſe munus, & abdicare nolle. Mene, aiebas, evocavit avunculus, vt extrudat? ejiciat? Tum ego illi & verba tua, & quam mordicus os ab ipſo tibi objectum retineres, ſed non ante quam me percontatus eſt, renuntio, leniens quantum in me fuit, commotiorem ejus in te animum, cum dicerem (ita tui me miſerebat) Tuum ille opus eſt, tuo juſſu venit, ornatus eſt beneficio tuo, ſe fortunaſque ſuas tibi debet, acceptoque fert, orat, obſecratque, ne ſe exuas, & nudum ad ſuos remittas. Tum avunculus excuſſis dolore lacrymis, quæſo te, ait, amiciſſime Guillemee, expedi me onere illo moleſtiſſimo, quod ego ferendo jam feſſus, abjicere cogor. Aſinus ad lyram eſt, vnde nihil ſperare liceat, niſi meum illiuſque ludibrium. Adi, amabo te, ad agnatum meum Mœnilium, qui minas illi meas intentet, affirmetque, niſi vltro rebetet ad ſuos, ſcire me vbi Martini clauſtra ſint, eò me, ignavum, nequam, inertem, & nullius pretii fucum con-

jecturum esse, vbi vapulet, ingemiscat, esuriat. Audiisti à Mœnilio denuntiationem vltimam. Ejurandum tibi sensisti munus id, aut bonam copiam, cum qui te induerat, ornamenta tibi sua detraheret. Quiritans, plorans, ejulans,

Pulsus abis, longeque ignotas exul in oras,
Multa gemens ignominiam.

Cum Aulicorum, quisquis vos norat, vt vrbanum est & dicax genus, quid morbi intervenit, dicere Curto illi Primi-medici, quod jam nusquam comparet? num clavo inter calceandum punctus est? num vectando, vexandove, fractus? homo nemo vnquam, credas licet hæc levia inspergenti, sic pro bestia acceptus præsens absens, omnibus, quæ in jumentum cadunt dicteriis, vt passim avunculus, nepos, sessor, & Curtus, perstricti estis, miserante profecto me, non mirante. Et tu, cantherium in fossa, Canis cellarius, hominem, de quo meritò queri nemo potest, quin de se antea queratur, ejus qui avunculo tuo plus quam parens fuit, filium, de ipso te melius quam avunculus, meritum, post annum quadragesimum in portum emeritæ quietis, & otium non illiteratum, nec inhonestum, ex ordinario Regis Medico, & tot annos avunculi tui vicem, sciente, volente, jubente Rege, Archiatro, qui alios etiam per nimiam, audeo dicere, modestiam Archiatros feci, & ingratos iniquosque sum perpessus, qui maledixi nunquam, maledicta necessario in infestos retudi, & anguinis tantum dentibus lima fui, furiosus invasisti immundissimo cœno spurcissimæ maledicentiæ tuæ respersisti, vt probra vestra, quæ nimium celavi diu, ac protexi, in apertum proferrem, si tamen profero ipse, & non avunculus tuus malevolis tot acerbitatibus, calumniis, fraudibusque in publicum extraxit. Tu vero Camarinam vestram, quam, si saperes, immotam sineres, moves odiosissime, & in ferreum tibi os, ac durissimam frontem eluere cogis: nam quoties me lutulenta Sus, Asinusve, inquinat, toties elui mihi necesse est: quod ita esse tot annorum silentium arguit, mores mei affirmant, perpetuus vitæ tenor attestatur: vt virulentæ malignitatis petulantia tua sit, defensio hæc, necessitatis; siquidem qualis quisque est, talis & haberi vult, pro albo ater,

pro candido rufus, pro bene merito ingratus, videri non vult. At perfidum etiam & fcelestum, improbe, perfide, ac fcelefte, ipfe nominas, & rufum addis, perfidi fcilicet ac fcelefti argumentum, qua tu ftultitia, omnium in te ruforum, item vt crabronum examen irritafti, qui te fi exfertis aculeis perftimulent, & Vlyffeo vtre inflatiorem reddant, non invitus patiar. Pari vecordia rufum me Corvum crocitas, vt non ab ipfo modò rerum colore aberres cæcus, fed ab ipfa naturæ veritate, dum mihi probra occinis, abhorreas. Rufum corvum præter te nemo vidit, Guillemeum ingratum, perfidum, fubdolum, nemo nifi ignarus ingratufque dixit, nemo nifi impudentiffime mendax, cornicatus eft. Non vides id quod eft, id quod non eft, vides. Guillemeum rufum item vt rufum corvum, & hiantem eum, qui te hiantem & famelicum non femel pavit, delufit vero nunquam, confingis: qui fi ab ingratis, à perfidis, invidis, maliloquis, maleficis, elufus interdum eft, at ipfum nunquam conftantis fidei, grati ac liberalis animi, prolixe bene de bonis merendi voluntatis pigebit.

Nova mihi jam & ordienda & pertexenda tela eft rerum ac rationum mearum cum Ioanne Heroardo tuo, cui paterno clienti, nexo, obæratoque, & veterum Solduriorum fide, fi quid in eo fidei ineffet obnoxio, quid debuerim, quid quantumque ille mihi viciffim, quam deinde nihil debuerim, audi ex aperto candidoque pectore, cujus teftes invoco quibufcumque ipfis apertum candidumque pectus eft: Voce autem factorum dictorumque certiffima indice, veriffima tefte; Ea vero mente, quæ mentiri; flagitium; maledicere, fcelus; alienæ famæ, item vt rei, detrahere, crimen femper putarit. Quæ porro dicturus fum cum ipfa fibi fide-jubeant, perque fe conftent, oculis cernantur, nec teftibus egeant, rerum velut paffibus ac veftigiis impreffa fint, virorum tamen, vt genere, fortuna, dignitate, ita fide ac gravitate illuftrium autoritate nituntur; quorum ego luce ac fplendore non fum tuam iftam cæcutientis imbecillitatem, nifi neceffario, præftricturus. Rebus fuam lucem fi affudero, nimio quam noctuam te, & hebetes oculos tuos offudero.

Ego

Ego, liberalibus studiis imbutus à puero, in hujus Parẽtis Doctrinarũ celeberrimis Gymnasiis, & insignium Grammaticorũ, ac Rhetorum auditor assiduus, in Ioannis Crassoti, nobilis illius & consummati Philosophi contubernio, honestissimarum Artium orbem emensus, hinc clarissimorum Medicinæ Antistitum, Riolani, Buvardi, Caroli, bienni disciplina sic, vt nec Doctores discipuli, nec Magistrorum me pœniteret, institutus, anno seculi hujus decimo, ab optimo Parente meo, cui de indole mea spes aliqua esset, in Aulam deducor. Injuriam faceret Heroardo, si quod suo ipse nomine, & per ita multos Primi ordinis Viros posset, per alium tamen quemvis, quam per Heroardum faceret, Regi me vt daret dicaretque. Fungitur amici officio, & paternis vicibus per-liberaliter Heroardus, Regi me ornatissimis verbis commendat, dignum Patre Filium prædicat, omni studiorũ liberalitate cultissimum, qui optimos quosque Scriptores non intelligentia modo, sed præsenti memoria complexus essem, cum Medicinæ non scientia modo, sed trienni vsu illa in morborum & sanitatis officina maxima Nosocomio Parisiensi, Chirurgiæ peritiam & intrepidæ manus securitatem (si quisquam alius) conjunxissem: addidit de ingenio & moribus, quæ libuit, vt, quæ patrius pudor defugeret, ea pleno ore, talium non imperitus, buccinaret. Hæc cum apud Regem, &, qui Regi plurimi & summi Viri aderant, deprædicasset, non reticere porro apud omnes, bona omnia dicere, me famæ tradere, Aulæ conciliare. Sic enim est profecto, etiam qui gratus non est, gratum se haberi discupit, ingrati opinionem reformidat: quod animæ, vt cum Tertulliano loquar, testimonium est, ad justitiam & gratitudinis sensum factæ natæque: ab ingrati autem vitio abhorrentis. Nullum finem facere ornandi mei, ferre in oculis, à latere discedere, quocumque illi adeundum esset, nusquam pati, deducere, pro sodali habere, mecum seria & jocos partiri, plane, vt filio, acquiescere, patriam in me caritatem implere: cui ego, omni & officio & pietate respondere niterer, in comitatu assiduum & proximum contubernalem, mensæ ac horarum omnium participem velle. Quæ tam effusa in me studia alebam ego, & au-

gere pergebam aſſiduitate, obſequio, veneratione, filii metu, jucunditate, & illa, quæ naturæ potius, quam artis eſt, ingenuitate obſervantiæ, vt ad ſenis mores adoleſcens vltro me conformarem, idem quod ipſe velle, idem nolle, partes meas penſumque ducerem. Quod vtrique noſtrum percommode accidebat, cum vno eo mihi placerem, ſi illi placuiſſem, & illi beate eſſet nacto indolem ejuſmodi, quæ ſibi amici æqualitatem, filii ſuavitatem impleret, quippe tenuitatis ſuæ ſibi conſcius, notitiam ſolitudine vitabat, vt raritate faſtidium contemptumque exiret, inſpici metuens, fugitans hominum, maximeque doctorum, ſui amans, ſuſpicax, meticuloſus, qui latebris ſuis gauderet, lucem extimeſceret. Hæc quidem illo quo ſuperſtes fuit Pater, triennio maxime. Patre vero nobis reique publicæ adempto, qui ejus muneri ſucceſſiſſem, paternam in Heroardum pietatem prope congeminare ſtatui, vt qui mihi pro altero Parente fuiſſet, jam pro vnico eſſet, ego illi, cui proles nulla eſſet, filius vnicus. Sic anni inſuper duodecim acti inter nos ſunt animo mutuo, & certamine inde benevolentiæ, hinc perpetuæ obſequentiæ: cujus me adeo non pœnitet, vt fructum eum vitæ lætiſſimum exiſtimarem, cum & in eum gratus eſſem, cui me percarum ſentiebam, & diſciplinam haberem Aulicæ commoditatis, vbi alieno ſæpius arbitrio, vultu certe vivendum eſt. Succedebat & adventitium ex eo bonum, vt, officiorum ſementem qui facit, bonorum meſſem adultis illis & maturis ſperet: mire probari omnibus obſervantia illa, tum Regi Domino imprimis ſtudium ac ſolicitudo obeundi erga ſe muneris, & quod, vt ait ille, ſerviebam liberaliter: vt ex bene conſcio animo, fiducia, alacritas jucunditaſque, inde gratia provenit, & pulcro reddit ſua dona labori: factũ eſt, illa perſeverantia, ſedulitate, amore officii, ac religione, *vt invenirem gratiam in oculis Regis*, & fidem mihi tribueret, audeam dicere, ſingularem; ne addam, arcanos mihi ſenſus crederet. Sed quæ me felicitas Regi meo conciliarat, eadem à me Heroardum abalienavit, ex infirmitate animi atque invidia, dum gratiam meam frigus ſuum putat, qui lucro ãnumerare debuit, quod mihi accreviſſet; quis enim filio invidit, qui patrium

animum gereret ; & detrahi ſibi putavit, quod illi acceſſiſſet? Eò acrius intendi livor, & malevolentia, quo ſe Regis gratia magis promit profertque: quo gratius illa mihi lux affulget, tanto illi gràvius oculi dolere, nec ita tegere tamen abſtruſum odium, quin ſe interdum etiam oculis & vultu proderet: cui ego malo dum mederi omnibus officiis & obſequela ſtudeo, fabrilem eſſe carbonem ſentio, qui affuſa aqua viviſceret. Regis in me benignitas augeri, Heroardi livor incendi. Erat Rex illa in expeditione, quam anno 1622 ſuſceperat ; pergebat Mompellium, cum Caſtri-novi, darri vocant, accedente ad interiores cauſas ardentiſſimo æſtu, irruit ei in pectus longe graviſſimi rheumatis impetus, vnde in fauces, pervicaciſſima tuſſis, quæ nullam ipſi diurnæ nocturnæque quietis partem relinqueret, nec ea ſine febrili commotione. Ego, qui non dubitarem venturum eò Heroardum, vt venam minueret: vt vidi hominem de ſalutari & neceſſario præſidio ne cogitare quidem, angebar vehementer & æſtuabam : Et Rex, quem dolor perurgeret, ad Heroardum ; dic, ait, Guillemeo, velle me, vt in cubiculo mihi meo cubet, qui, ſi quid evenerit, id te admoneat. At ille, nihil, inquit, Domine, iſta re opus eſt, leviculum eſt incommodum, ac prope nullum: Et, decubiturum ſe fuiſſe, ſi res poſceret. Tum Rex non molliter, volo, ait, cubet. Ego me ſat bono loco natum puto, cujus in cubiculo pernoctet aliquis ; & is, quem volo, Guillemeus eſt : qui, ſi tu excubes ; & ille nihilominus. Quæ Regis eum verba ita perculerunt, vt invidia acerbius diſcruciari, ſibi metuere, in meam perniciem omnes machinas intendere cœperit. Interim, vt erat veterator, & callidus ſimulandi artifex, dolorem animi premere ac tegere, nec ita tamen diſſimulare poſſe, vt Rex perſpector acerrimus, non pervideret, nec mihi quidquam interea, quod poſtea factum eſt, indicaret. Noctem ago in Regis cubiculo, quam aſperrimam à moleſtiſſima tuſſi & perpete inſomnia paſſus eſt : tum doloribus ſuis illacrymans, Domine, aiebat Magiſter noſter, ſic me Rex meus, ſic Regis exemplo Aula omnis vocitabat, nihilne mihi opis aut levamenti adferri poteſt? Mane erat, aderat aniaros aniatros, qui omnis generis ſyrupis,

ô labes! pro clyſtere Regem ſubluebat, an ſubruebat? fauces autem ſublinebat (os cuivis potius, vel mihi ſublineret), ſpiritu, quem vocant, atramenti ſutorii, quem ne aqua quidem è plantagine, quod qui neſciunt? temperaret. Ego, quem Regis mei ſic miſereſceret, vt lingua palato hæreret, ac tetram illam pharmaciam deteſtarer, abjecto calcantho, epiglottida & fauces ſola plantaginea permulcebam: & cum Domini ægritudinem eam perferrem animo, quam ille ſic affecto corpore, in magnis verſari anguſtiis, angi metu, dubitatione æſtuare. Qui enim medicinam ita facerem, vt ab omnibus Aulæ Proceribus adhiberer Medicus, neque dum tamen titulo Medici publice inſignitus eſſem, Bartholomæum Barralim, Medicum Regium conſulo, Medicum perſpicaciſſimæ intelligentiæ, judicii, peritiæ, artiumque Principem Medicarum: aperio illi, viro probo & fido, anxietatem meam, & miſerabilem Regis ſtatum, qui levari ſine præſenti ope non poſſet: eam ab Heroardo, quod invitiſſimus dicebam, ſperandam non eſſe: certare in animo meo, inde amici verecundiam, hinc religionem officii fideique in Regem ac Dominum, quæ omnia officia omnes reſpectus vinceret. Re diu anxieque agitata, conſilium cepimus neceſſarium. Enimvero illud non eſſe diutius prolatandum, cum in mora periculum, ac ſcelus nefarium eſſet. Et Regem, Deus Opt. Max. qui tum adeſt, cum deſunt; tum agit, cum homines ceſſant, reſpexit; graviſſima tuſſi minus minuſque quati, levari, & ἀπύρετος fieri. Sed in ipſa vi morbi, rerum ille prudentiſſimus, &, vt genere. ſic ingenio Princeps, Condæus, mittendum eſſe Regi ſanguinem, non mittere, ſcelus eſſe, pro ſua in Regem fide, palam vociferari, tam imperito Medico crurifragium deberi, removendum illico eſſe, ſed perjuſtum meritumque ſupplicium. Mihi ipſi culpæ, imo crimini dare, qui Regi non indicaſſem, prodi ſalutem ejus per vltimam iſtius inſcitiam. Ignorabat videlicet, quo ſtudium ſuum fideſque magis emineret, eo ſuſpectiorem eſſe, inſuſurraſſe Regi hominem nequiſſimum, Medicum nidoctiſſimum Heroardũ, ne quid Principi fideret, qui libens extremam, tum ipſius, tum Domini fratris, guttam ſanguinis exſorbeat. Venenum

nenum

nenum Susurronis! virus pestiferum calumniatoris, cui artificium esset *--tenui jugulos aperire susurro!*
vt quam noxius Medicus ipse, tam exitialis susurrator esset. Bliteram Septimanorum, vulgo Beterras, ventum est: ibi ille ne peritus quidem Balneator, Regem, cui à morbi reliquiis, crudis & immaturis humoribus corpus redundaret, in balneum, nulla prævia præparandi præpurgãdique cura, conjicit: quod ego vix tacita indignatione perhorrescens, vna Dei ope, ac Regis juventa spem meliorem fovebam. Divina manu Rege incolumi, & capitalis In-medici sui inertiæ inscitiæque victore, non vsque tamen eo, vt tussicula, & ea nimio quam diuturna residua fuerit, Servatoris Dei clementiam devenerabar. Bliteræ interea diem obit Philippus Regis Chirurgus Primus. Rex, Heroardum accersit, eum de more percontatur, quemnam in demortui locum sufficiendum judicet? Ibi is, cujus me alienatione parricidam nominas, ô scelus! singulos Regi trimestres. s. inservientes Chirurgos, nominatim edit. Inhæret autem cupidius in commendatione ordinarii Chirurgi, Magni nomine, additque, polyhistor videlicet, & aptus comparandi artifex, esse munus id, velut Regis Romani dignitatem (Cæsaris nobilissimi diceret, si audisset) sic parvis componere magna solebat; ad Chirurgi Primarii gradum, cui proximus jam esset. Et Rex, At tu de Guillemeo mentionẽ nullã, verbum nullum facis. Tum vafer ac recoctus senex improviso ictus, Illius, Domine, tibi nomen expediebã (in faucibus hæserat videlicet) eum ego servabam, in tragema & palati gratiam. At Rex, firma & magistra voce, ãteverto, inquit, te, & munere illo Guillemeum dono. Tum versipellis meus, illo velut fulmine afflatus, advocat me, futurus gaudii mei, odii sui nuncius: Et statim, Rex te, inquit, Primum sibi Chirurgum esse jubet, age gratias illi singulares, cujus vnicæ id ac singulari in te benignitati debes. Ego enim Collegas tuos omnes prænominaveram quidem, cæterum te in vltimam suavitatem reservaram, & Regis de te sensum prætentabam, qui si alium nominasset, elusissem tamen solertia, effecissemque, vt ad te res perveniret. Ego, verbis verba excipio; Regi quantas animus capere potest, gra-

tias habeo: Et ille ad me: Tua, inquit, mihi fedulitas & ftudia fic perfpecta, fic probata funt, vt quod Regi Parenti meo, mihique Pater tuus, eum effe te, fed Primarium Chirurgum velim, tu à me, à me, inquam, id munus habeto, atque hæc, demonftrans prçque fe ferens, nihil ejus à me deberi avunculo tuo, in quem ingratum me tam propudiofe criminaris, & per eum non ftetiffe, vt quivis potius, quam ego, quem ne nominaffet quidem ei muneri præficeretur. Nec reticet Dominus optimus, quam te olim amabat, fi amor is fuit, tam te male jam odit: fed tu mihi fedulo probeque, vt foles infervi, fruftra te, ac fine noxa oderit. Vides, Canis Curte, Canis Cellarie, homo de Cane, quid avunculo tuo deberem. Audi porro quid deinceps debuerim: omnes in me artes, ipfamque adeo infortunii balliftam tendebat, captabat me fubdolus capere vfque, ac perdere; ego petitiones illius vitare, non inferre.

Anno 1624 rebus compofitis cum natione Heterodoxorum, Lutetiam Rex triũphum & pacem reportat. Genoveiæ in Nemore dum venatu indulget, morbum incidit, cujus ego morbi hiftoriam non attingo, quippe quam non inftrenue perfecutus fit Guillelmus Verus: hîc autem eatenus, vt ingentis illius ac politici nimirum Mediciartem doctrinamque, quanta fuerit, cuivis liceat animadvertere. Ad eum diem, annum, inquam, fuum quartum & vigefimum, obftupefcet, qui hæc leget, intrito nullo Rex vfus erat, neque jufculi quidquam (novum & incredibile) hactenus fumpferat, neque id operam dederat Heroardus, vt more certe hominum, qui, vt Homerus canit, ἔδουσι Δημητερος ἀκτὴν, panem efitare à puero confuefceret. Ex victu & diæta tota Medicum facile intelligitis: ne Pythagoreum quidem, nedum Chriftianum, quippe in ratione victus Medicinæ fummam Pythagorei reponebant; Chriftiani pane libentius vefcuntur, vt cçlefti pane animum reficiunt. At ifte cerebrofus ac præfractus, ignarus puerilem educationem magnum in vtramque partem fenectuti viaticum effe plurimum, fi recta fit, ad longam & felicem ætatem momenti adferre, à vitiofa præfeftinam fenectutem in mortem præcipitari: aut, fi quid ejus conjectaret, infidus ignavufque

inſuper habens, perinde quaſi ab hoſte appoſitus Regi Medicus eſſet, audi fas, audi fides, audi Hygeia Saluſque, in alia adverſaque ibat omnia: Nã, ſi vitæ tutrix, cuſtoſque certiſſima eſt ſana ſapienſque Diætetice, quam victus arbitram ac moderatricem, imo vitæ ipſius vitam, merito nominant, quin ea qua Regem Dominum avunculus tuus per impiam & exſecrandam adulationem indulgentiamque, per poſtremam ignorantiam confecit, peſtis, pernicies, morſque appellanda ſit, nemo dubitabit. Eſt enim puerilis vt ætas, ſic educario vitæ totius inſequentis fundamentum, quod bene ſi poſueris, firmam ac laudabilem ædificationem reliquam habiturus ſis; ſin ſequius, vel firmiſſimam conditionem peſſum des, & in præceps ac præmaturum exitium protrudas. Regi blandum quotidie venenum, & jejuno quidem, propinabat, horreſco referens, ferreum eſſe oportebat, qui daret; ferreum, qui ſumeret, nec ſenſim periret. Vinum ex aromatis factitium, cui ab Hippocrate nomen nequam vulgus facit, cum hypocrama ſit: aut vinum Hiſpanicum præbebat, quaſi ab infeſta gente δῶρον ἄδωρον miſſum eſſet. Noli, denunciat Regum ſapientiſſimus, noli Regibus dare vinum; noli, Heroarde, Regi dare venenum: aut Appianum exhibebat, igni nimirum ignem addens, ac delenificæ ſuavitatis maleficium, & qui

Non ſatis ad mortem crederet eſſe datum,

multo ſaccharo, hoc eſt dulci veneno, id virus intendebat,

Cogeret vt celerem vis geminata necem.

Emollienda & ſubducenda alvus, aut expurgatiuncula opus erat; vt venenarius ad pyxidem, ſic iſte, non ad ignotum ſibi Hippocratem, ſed ad hypocratum ſuum, quod ſenam, non ſanam profecto, vocabat, confugere, id erat ſena nomine, ſed ſacchari, cannæque aromaticæ ſexcuplum, vt ad ſalubre vnum ſex noxæ adderentur: nonnunquam & ſcammonio violenta illa ac virulenta delenimenta miſcebat; ſcammonio, inquam, quod ſtomacho infeſtum, ac ſiticuloſum eſſe, ac purgatoriis omnibus ventriculo nocentius, nemo, niſi cui doctrinæ certiſſima ſupellex eſt, ignorat. Et tot venena nullo præſumpto antidoto, jejunus, inquam, Medici, an venefici

fui manu, fi purgandum ille Regem pro fua ignoratione ducceret, præfumebat, vt ni vis boni, hoc eft firmiffimæ naturæ bonitas Regi fubveniret, adolefcenti moriendum fuerit, qui in ipfo ætatis & victoriarum flore præreptus eft.

Alter Regi dies ibat morbi non levis, à Genoveiæ luco domum in vrbem reportato. Ea erat fluxio in pectus, acerba tuffis, faucium inflammatio. Quid egregius Archiater? illo, quod defcripfi, remedio (venenum nega effe, Curte) Regem purgare fcilicet, meditabatur. Et audebat, nifi ego, cum avunculo tuo parricida, & is vere effem, quem me fcelefte nominas, ei obftitiffem, fi dei meæ, ac graviffimo timori paruiffem, perniciofiffimo ejus conatui obviam occurriffem, Regem mihi fidentem fido, venæ fectione procuraffem. Interjecto biduo advocantur in confilium Proceres artis: in his Valterus Matris Reginæ Primarius Medicus, & prudentiffimus ille ac confultiffimus Seguinus, qui deinde Reginæ Archiater. Illi opus meum magna voce laudarunt, nec abftinere potuere, quin avunculi tui fupinam extremamque ignorantiam aperirent, palamque damnarent. Tum illius in me diu male diffimulatum odium erumpere cœpit: Tum ego, quia impio & parricidiali affenfu illi non affentor, fceleftus rufus, perfidus & patricida extiti videlicet. Ibi avunculum tuum prodidi, quia Regis mei falutem ipfi confentiens non perdidi: ibi fe doli, fraudes, & aftutiæ meæ oftenderunt: quæ tu nempe nomina fidei, fidelitati, religionique induis, Regi fuo fidelem effe perfidiam vocas, parricidium nominas, parricidam non effe: fcelus autem fcelere fe nefario non obligare. Sed, vt ille dies avunculum mihi tuum inimicavit, imo hoftem reddidit, ita Regi Domino fic approbavit, ita valetudinem fuam vni mihi plane regendam credidit, vt pharmacopœos, qui tum in minifteriis erant, nominatim jufferit, præcepta vnius mea diligenter exequi, Heroardo nihil obfequi. Vivunt peritiffimi Barangus, & Flamendus, tam fciunt, vera loqui me, quam fe vivere: juffit Rex infuper obfonatores, feu rei cibariæ miniftros (ab ore nominant) quidquid ipfis præfcripfiffem, fedulo curarent, præceptorum ab Heroardo, rationem nullam ducerent. Ornatiffimus Balduinus,

duinus è Regiæ domus Rationalibus, cujus Pater victum dominicum solus administrabat, cætera item ciborum Officia, norunt attestanturque, functum me solido quadriennio, quoad superstes Heroardus fuit, & antequam illi per me Buvardus substitueretur, Archiatri munere, cessante interim, & nihil agente avunculo tuo, nisi quod ringebatur, & livebat, Regi Domino tam carum esse me, mortem suam putabat; quorum omnium, præter vivorum testimonia, fidejussores habeo Regis codicillos, quibus mihi Primarii Medici munus partesque mandabantur. Rex, vt revaluit, firmior jam, & in dies meliusculus, inter jucunditatem ex recepta salute ac lætitiam, id quod dudum erat ei de tuo avunculo persuasissimum, audiente denique ridenteque Aula vniversa pronunciavit. Heroardum, seu mavis, politicum tuum, omnium, qui vnquam nati essent, ignarissimum esse Medicum, imo, tam nullum Medicum, vt ne minimum quidem ac vulgare præscribere remedium nosset, funditus expertem, ac inexpertum Latine dixeris; si Latine, scias ἄπειρον, non ἔμπειρον, si Græce noris, item vt ipsum te opinor, non Empiricum, sed apiricum, si te ipse Græce nominare possis. Sed vide, an verissimo Rex eum nomine diceret, de quo liquido sciret compertumque haberet id, quod tu jam non sine cordolio, cum risu multi, sine indignatione pauci audient. Manifesto compererat Rex, non indice me, veritatem testor, qui avunculo tuo, quasi patri, nisi cum publici Parentis Regis mei salus agebatur, peperci; certo, inquam, sciebat, avunculum tuum, si quid ipsi medicaturus esset, receptorum, an deceptorum, codicem replicare suevisse, quæ ipsi Medica supellex & Ars esset, vt veterinariis & mulo-medicis familiare est; inde promere, quod in rem esse suspicaretur, ac descriptum Pharmaceo edere; cum ne clysterem quidem sine libri sui ope præscribere aut nosset, aut posset. En summum tuum, ô Curte nepos Archianiatrum. Hoc Rex, vt manu teneret, ac ludo frueretur, omnes nos arcessi jubet. Adsumus. Tum ad Heroardum, tu mihi in crastinum Medicinam adhibendam ais, volo coram jam præscribas. Et ille, solens suo more, Ego, Domine, recta domum: ibi discribam: Et Rex, Volo in præ-

sentia perscribas. Tum singulis nobis, mihique annuens, ne drama turbemus, neve ipsius adjutemus inopiam, chartam, & rem scriptoriam perferri mandat. Et ad me: Tu calamum cape. Pareo. Hîc Tantus ille tuus, restitare, hærere, & in Gordii nodo explicando esse, cum aporia inexplicabili, amens & impos sui, numen dejerans, vt impie, perdite, ac desperate solebat, quod vobis, ait, libet, præscribite, id ego approbo; abitque, inertiæ imperitiæque à Rege convictus ac damnatus. Regi lusus jocusque, Aulæ fabula & ludibrium. ô Regis incredibilem in tanta indignitate ac fæditate ignorantiæ vestræ, tot annorum patientiam! I nunc, & Asclaponis tui currum triumphantis trahe Curtus suus, & exerte adhinni eum virum, incomparabilem Medicum, imo doseon mendicum singularem: politicum autem appella summum, imo summarum doctrinarum antistitem, quod, vt nemini dubium esse possit, quam vere effutieris, hæc insuper testimonia documentaque accipe. Si quando Regi in lectulo vigilanti, si prandenti cœnantive, serium, aut eruditum aliquid, quod nec raro fiebat, narraretur, aut Medicinam salubritatemque attinens, homo tuus ingens ille Medicus, ne hiscere quidem, ex eorum nimirum gente, quibus pro scientia silentium est, pro Hippocrate Harpocrates, de interiore doctrina perinde vt de rebus Medicis, quæ omnia juxta cum idiotis norat, pervicaciter tacere, vt ad equi medici pervulgatum ac vetus nomen, muti Medici adquisierit.

De Regis illa quam dicebam, ægrotatione, ejusque prospera demum judicatione plura si expetis, ea te vere Guillelmus Verus edocebit, cujus ea moderatio fuit, vt de avunculi tui vltima inscitia reticuerit, sic, vt ipse jam reticuissem, ni me alta silentia cogas rumpere, & obductum verbis vulgare dolorem; quæ si tu invitus legis, ego vero scribo perinvitus, sed impudenter mentienti, & detestandis probris ac convitiis in me bacchanti furentique, verbis tuis (stulto quippe pro sua stultitia) factis autem avunculi tui necesse responderi fuit: quod si tibi dolebit, ipsum te incusa, cui quod intristi, bisque improbe ingessisti, exedendum est. Accipe igitur ex eodem mortario,

eodem pistillo tuo, quod parare mihi me adversus venena maledicentiæ tuæ alexipharmacon adegisti: & agnosce demum, qualis Regi Medicus esset, qui seipsum ad eum, quem dicam, modum curaret. Annus erat 1624, mensis Iunius, Fani Germani ægrotare cœpit In-medicus tuus; horror antecessit ingens, sequutus est calor ardentissimus: dolor ad hæc atrox in dextram coxendicem incumbit. Mittit ille qui me perquirant; dum morantur, & in inquirendo sunt, acerbi cruciatus impatiens, nutritum (Officinæ vocant) ipse sibi, quo affecta coxa perfricaretur, interi jubet cum succis solani & plantaginis; addit, quam deglutiat, ladani pilulam, alliciendo somno, & dolori leniendo. Accurro, & jam Regis ille Pharmacopœus Barangus, in plumbeo mortario pharmacon & succos eos terendos curabat, ipse pilulam conficiebat. Et ego, cui sphærion istud? quid istuc rei est? Ille subridens, id, inquit, est, quod Primus sibi Medicus, dum tu in quęstione es, dum tui copia non est, & vrget dolor, ipse sibi præcepit, ne intervenires, opinor, percepturus. Ego, ludisne tu de vita ejus? tune, qui vir bonus & peritus audis, mortes quoque, vt nimis multi, teris, & offers? Et ille, Deus meliora, quam vt suum ipsi virus exhiberem! interea parandum fuit, dum tu affores. En summum artificem tuum, Curte nepos, his ille se remediis percipiente febre vehementissima muniebat; ne videlicet Hippiatri nomen amitteret Archiatrus. Ecce jam parricidium, ecce me parricidam; qui enim filii mente animoque in eum constanter essem, ęgro ei large demi quatuor vascula sanguinis curo, sex deinde interjectis horis, ex altero brachio minui, tantumdemdemque detrahi præsens jubeo: quo præsidio febris pulsa cessit, naturæ vis expeditior, & sui iam compos, in erysipelas, quod in dextram eam coxam erupit, morbi causam ejecit: quo ille meo parricidio, vt palam agnoscebat ipse, prędicabatque, servatus est; sic parricida sum, qui eum, ne sui parricida sit, prohibeo, præsentem necem depello, & à morte revoco, vt tu mihi iam Comici verbis compellandus venias:

Quid feci, quid commerui, aut peccavi, Canis?
Qui sese in ignem injicere voluit, prohibui, servavi;

Nam fi illum objurges (& parricidam voces) *vita qui auxilium tulit*,

Quid facies illi qui dederit damnum aut malum?

vt ipfe fibi certiffimam mortem datum ibat. Anno 1625 Regis affiduo non juffu magis, quam hortatu, adeo ad Confeffum hunc faluberrimi Ordinis, vt me in cœptum initumque jam curfum (hoc eft, in ftadium, commiffis jam Olympiis) athletam admittat. Tentat me folenni feveroque examine, ac fingulari prerogativa, quo ego illi nomine fempiternum obftrictus vivam, confentiente, ac vnanimi omnium Doctorum voce,

Accipit, agnofcitque lubens. —

Et non illud ego caftæ fincereque Medicinæ Sacrarium omni cultu ac religione venerer, non illi vitam fortunafque addictas habeam, cuius me beneficio, tanto fentiam honore honeftatum. Tam eximiæ itaque prærogativæ, omni animi ftudio, vigilanti labore, affiduitate officii refpondere conor: ftadium Medicum, ne quid amplius dicam, inoffenfo pede ita decurro, Primum vt mihi locum in miffione, Magiftrorum omnium fuffragia tribuerint. quam id merito fecerint, eorum iudicio ac fermoni relinquo. Doctor fum primo quoque tempore renunciatus, vnde mihi vt infignis honos, fic ex infigni fiducia acceffit. Annus erat 1627, Belli-loci Regem prehendit tertiana, Villam-regiam lectica deportatur, vbi laxius commodiufque ageret; ibi in tertianam duplicem tertiana degenerat. Ejus ægrotationis hiftoriam, fi quid veri amas, repete à Guillelmo Vero: Ex me autem, quando ita voluifti, coegifti, extorfifti, hoc habe. In confultationibus, quæ de Regis valetudine, Regina vtraque coram, Richelio Cardinali, & rerum Adminiftris habebantur, vin' fcire quas partes gereret magnus ille tuus & Medicus, & Politicus, doctrinæ ac peritiæ fummus? mutæ perfonæ, κωφὸν πρόσωπον Greci appellant: imo Ridiculi non Rediculi, cum derediculo omnibus effet, voculam nullam,

--- *Trunco ille fimillimus Herma*,

mitteret, idque filentium omnes meram infcitiam interpretarentur, vrbaniores prudentiam dicerent hominis, qui altum

fileret

ſileret de iis quæ prorſus ignoraret, quæque ad ipſum nihil pertinerent. Febri levatus Rex, fanum Germani geſtatoria ſella defertur, vt liquido illo cælo, & familiari ſibi ſolo recrearetur: ibi Ioannes Heroardus ſui pertæſus, qui ſucceſſore me, mortui ſuo quotidie funeri intereſſet, vltimæ ruinæ metuens, allegat ad me virum nobilem Ægidium *de Meze* Regium Atrienſem, per eum mihi omni aſſeveratione affirmat, velle ſe in gratiam meam reponi, & ſincero mecum animo vivere; perirent, qui inter nos diſſidium vellent; deponerem ſane ac delerem memoriam omnem ſimultatis, ac malorum abjecto ſenſu, meliorum meminiſſem: neu ſe averſarer, qui me olim in filii dilexerit loco, & in Aula pro filio educarit; rediret priſtinus amor, recens odium moreretur. Ego, qui placabilitatem primam virtutem puto, & odiſſe non poſſum quem injuriæ pœniteat, cui tamen non liceret injuſſu Regis palam redire in gratiam, Regis, inquam, qui ejus pertinaciam naturæ, ac ſimulationem prorſus noſſet, Regi aperio, quibus ille me precibus, & quo interprete ambiret. Et Rex, cave ſis, inquit, inſidiæ iſtæ ſunt ac fallaciæ, ducit te & lactat, vt capiat. Inſtare tamen perurgente illo, Ægidius: cujus ego non magis precibus, quam mea facilitate victus, Regi ſupplex accido, vt eo volente jubenteque, mitibus triſtia mutentur: nec fas eſſe, nec decere, vt quibus vnanimi obſequio Majeſtati ejus inſerviendum ſit, vel tantiſper tantillumve diffideant. Et Rex, permaxime ſcilicet intereſt; tu mihi vnus Medicus es, ille nullus eſt: atque vtinam non fuiſſet! Tu illius officium fungeris, ille defunctus eſt. Tam enixe tamen, tam ſuppliciter oravi, vt paſſus tandem ſit. Mane erat, cum in Regium, quem illic vocant, hortulum convenimus: aderant Illuſtriſſimi Hallerius, tum Archiſomatophylax, nunc Galliarum Polemarchus Hoſpitalius, & corporis cuſtodum præfectus Tremarum jam Dux; quos ego tibi, ea dignitate Viros Iudices fero. Ibi Ioannes Heroardus, ſeu fictis, ſeu veris, & gaudio manantibus lacrymis, mihi occurrit, in amplexus ruit, veniam orat obſecratque, quod temere de me crediderit, quod inimicorum potius calumniis, quam perſpectæ indoli meæ fidem habuerit, alieno à me animo fuerit: victu-

rum se mecum deinceps fraterno, paternove, vt antea, si mallem, animo. Ego nihil cunctatus, mutuo me in illum, vel filii, si mallet, sensu futurum confirmo, Et in me quidem nullas resedisse alienioris voluntatis reliquias, & optima fides artam gratiam servasse, autorem Deum, conscientiam meam testem habeo; ille me, si successorem suum exulcerato animo vidit, at eum dolorem intra se habuit, nam quoad vixit, amico me vultu aspexit, & sermone accepit. Hîc, tu Curte,

Quid miserum, Ænea, laceras? jam parce sepulto.

occineres, si Virgilium legisses. Ego enimvero, vivo videntique, quamvis ita de me postmodum merito, tanquam parenti peperci, plusque apud me valuit accepti, an redditi? beneficii recordatio, quam iniqui, invidi, & malevolentia suffusi tot offensiones, cum contra rem meam iret infestus, & honori meo commodisque infensius adversaretur. Sed tu, famelice Canis, importunitate atque odio tuo, illius ossa eruis dissipasque, nec quiescere sepultum finis. Nam qui eum per quem integer tot annos stetit, ni sua ipsum inscitia pessumdaret, cruentas, lacerasque, perfidiæ, ingratæ mentis parricidii reum agis, tanto profecto post exhumas avunculum tuum, facisque prorsus, vt qui fato functum aliquem ab amico jugulatum confossumque criminantur: & ille, Deum hominesque contestatur, illæsum à se illum periisse, falsam sibi invidiam fieri, crimen atrocissimum immerito affingi, vt cælo ostendi necesse sit, qui qualisque decesserit, & non modo inviolatum ab ipso esse, sed multa ejus ornamenta secum in tumulum, quibus vivum induisset, abstulisse. Quæ si omnia, sua & suorum esse comperta, nec repetit, nec recipit sua tamen esse demonstrat: purgavit ille se & à teterrimis calũniis vindicavit, cæterum mortuum refodit, qui nefarium crimen obtulit. Is tu es, Curte, quem non minus jam amentiæ pœniteat, quam me necessariæ defensionis piguit: & sciunt, quibus plane, sicut tibi, ignotus, hoc est, pro albo ater, sive rufus non sum, maledicere me nunquam: at si quis atro dente me petiverit, non inferre falsa probra, sed pro falsis vera, vt me tandem noris, interdum regerere: bonorum amorem ac reverentiam, improborum odiũ,

maxime si qui læserint, sermone ac vultu præferre. Et illam avunculi tui disjunctionem à me, quam ille pro capitali ac internecino dissidio gerebat, civili animo, nec veteris observantiæ oblitus pertuli, cum sanabiles esse humanos animos putarem oportere. Post reditum autem illum in gratiam, sanato vulnere ne cicatricem quidem in me, alienus, propinquus animadvertit: cum illum sui familiares & fidi, quibus ea res cordi esset, libere amiceque sic admonerēt. Annon tranquillior tibi mens est, & lætiore te frueris, quam in acerbo illo dissidio, quo vtinam nunquam veterem Guillemei amicitiam diremisses? Ex illo tibi fonte molestiæ omnes, adversa omnia, quæ secunda fuerant, evenerunt: non illam famæ tuæ labem intulisses, cujus tu eum certissimum custodem habueras, nihil eorum accidisset, vnde tibi tot metus, tot angores conflati sunt, vt jaceres existimationi tuæ superstes, ac mœrore contabesceres. Et ementiri pergis, Curte. De cane, dixisse illum, cum me in Regiam venientem de fenestra prospiceret, ad istum, nescio quem Trimestrem Medicum. En perfidum Rufum! en quem vnum in vita sum ingratum expertus. Qua stultitia commenti te, aut illum semper cæcum, aut te impudenter mendacem coarguis: nec enim aut in rufum, aut in corvum eram, vt nec in ingratum decoloratus: Sed tu aut illius mendacio de ingrato, tuum de rufo affinxisti, aut iste tibi fortasse illusit, vel sui me similem confinxit, cui vera sua probra esse propiora debuerant, quam vt ea tacentibus, falsa apponeret. Nec à me tamen audiet, quæ omnes loquuntur. Vix se Rex ab ægritudine illa receperat, cum profectionem sua ad Rupellam in castra expedit. Quadriennium mihi tum erat Archiatri muneris, quo me fungi Dominus non tam diplomate, quo id jusserat, quam constanti & assidua testificatione suæ de me fidei ac fiduciæ, voluerat: cum repulso, imo abjecto avunculo tuo, illius vices, vivo illo ac vidente, fungebar, non per vllam ejus contumeliam, sed ea sedulitate, attentione, formidine, vt ne alacritatem quidem ac jucunditatem Rex interea desideraret, qui in partibus Medici, & Regii vere Medici artem esse illam, à veteribus Magistris & historia, vel maximam didicissem non addere ad morbum tristi-

tiam fuam : & mihi placebat in-primis exemplum Philippi, & Philippi patris, & magni Alexandri Medici, qui festivitate fua & humanitate, non regem modo periculofiffime ægrotantem, fed fua quodammodo remedia adjuvaret. Cujus commoditatis nec Regem Dominum, nec me adeo tædebat, cum & illi fuavius effet in dies, & mihi ex illius hilari benevolentia beate. Ac vide, quam mihi non præfiderem, vide, quis in Heroardum effem, nec fuffectus illo aut meticulofi vitio livoris, aut arrogantis præfidentiæ, quæ fola peccare mavult, & ibi, vbi peccare bis non licet, quam cum advocatione confilioque bene agere : &

Res eft folliciti plena timoris amor.

amor, inquam Domini, & amor officii. Quam enixiffimis precibus poffum, à Rege contendo, vt, cum in ejus valetudine tot mortalium incolumitas confiftat, ne velit vni eam mihi concreditam, cui omnes, fi fieri poffit, invigilare oporteat: in expeditionem ipfum ire longinquam, & maxime disjunctam à veræ Medicinæ opificibus Medicis Parifienfibus, ire in caftra, & ea ftata, vbi omnia minus pura, minufque ad falubritatem accommoda fint, & in dies fiant. Cum Primario Medico fuo tot annos vti defierit, nec ei fidat fatis (ego vero tanto minus, quanto Rex minus) & nemo vnus tantæ fit moli par, adjungere mihi aliquem velit, cujus ego confilio & judicio fretus, ipfius valetudini & liberius ferviam & certius : non fruftra pronunciaffe Salomonem, væ illi qui folus fit, hoc eft, foli fibi credat, quia, fi corruerit, deerit à quo relevetur : duobus porro, conjunctionis fuæ fructum ac emolumentum conftare: fi enim tibi, Domine, quod D. O. M. prohibeat, minus valere contigerit, ego confilio deftitutus inter facrum faxumque ftem : fi quid ipfi mihi morbi evenerit, tibi, Domine, notum & familiare auxilium, cujus quanta vis fit, quotidie experimur, defit. Inter tantarum rerum deliberationes, tantam tamen effe nullam poffe. Cumque obfirmatus perftarem, enixius intentiufque inftarem, Rex, nullum tibi alium præter temetipfum adjungam, tibi me vni committo, trado, alium nolo, & quivis fruftra velit : cura, vt valeam, cura, vt ipfe valeas. Nec abfiftunt tamen

men Regina mater, & Richelius, adversus ea niti: mater quidem extremis obtestationibus impulsa Valterii Primi Medici sui, qui non id sibi, homo ex infimis eò provectus, ardentius optaret, quam mihi misere, id quod deinde notescet, inviderer. Richelius autem, vt meam, majorem, quam volebat, quam tranquillo animo ferre poterat, apud Dominum gratiam minueret, ac paulatim extingueret: non odio mei, quippe nec aversus à me, nec alienus, sed præstantissimi Thoirasii & Prothyspaspistæ jam seu Armigeri primi, generosissimi Beringhami, quibus tam carum esse me sciebat, quam ipse infensus infestusque erat. Verum, nec maternis precibus, nec illius artibus evictus Rex est, quin me penitus confideret. Quem, benignissimi Dei virtute ac clementia, cum mea vnius assidua opera acquievisset, è morbosissimis castris, è gravissimo Autumno cœloque, è tot denique mortibus salvum, sospitem, victorem, quoad homini fas, reduxi. Postremus restat actus Ioannis Heroardi, cui ad vltimum vsque spiritū, gratum amicumque fuisse me, non, vt tu mentitus es, ingratum, perfidum, & parricidam, rumpare licet, hæc coarguent. Netræi, vbi castrorum principia, seu castrensis Regia erat, avunculus tuus in morbum cecidit, qui ei octavo non longius die in mortem excessit. Testes tibi sunto, quos de tuo capite judices ejurare non debeas, is, quem honoris causa iterum appello, Bartholomæus Barralis, Regis Medicus, non vnus è multis, N. Barangus Regià pharmacis, & Heroardo à manu Lechus, tum quotquot superfunt interiores ejus amici: statim vt morbum sensit, me ad se accersiendum curat; simul videt, orat obtestaturque, sibi vt adsim: quod ego plusquam pro virili parte facio; nec poteram aliter Christianus, nec debebam: neque corporis curandi modò, sed animi in-primis procurandi studium suscipio, adhibeo, qui salutari eum exhomologesi expiet, Sorbonicum Doctorem N. Denetium, Regià piis largitionibus, is ante annos aliquot Aureliani Episcopus decessit. Salutaribus præsidiis, quibus suos amat Domina mater Ecclesia, vt communiatur, adstudeo, quæ ille tanto pietatis ac religionis documento accepit, vt supremus ipsius vitæ actus, Deo miserante, idem & religio-

fiſſimus fuerit, cum plus vna ætate, cum dimidium ſeculum eſſet, ex quo ille nec confeſſus foret, nec ad tremenda myſteria acceſſiſſet. Ibi palam ac veluti publica deteſtatione ſuarum in me offenſionum, orat, ſibi vt ignoſcam, anteacta deleam ex memoria, vt, deleſſe, ex tanta mea cura ſtudioque intelligas: ſin Dei benignitas valetudinem annuerit, alia omnino atque antehac mecũ caritate victurum: agnoſcere ſe cum intimo dolore, injuriã mihi factũ iiſſe, ſed eam in ſe recidiſſe, bona meminiſſem bonus, malorum obliviſcerer. Hic eum, inquis, REX inviſit ęgrum: quod factum nunquam eſt, & ne miſit quidem, qui viſeret, quod ille ſuavitate ingenii, morum comitate, ac penitiore Medicinæ ſcientia inſignis, Regius Medicus Chicotius, quod amicus tibi tuus Gorræus confirmabit, quanquam à te perſtrictus in rufis: & tot in comitatu ſuperſtites ornatiſſimi Viri commeminerint. Perinde ficta & ſubdititia ſunt, quæ tu Regi de mortuo avunculo tuo verba attribuis; permoleſte fero, longiore mihi vita ejus opus fuerat, amiſi hominem neceſſarium. Quo ſcilicet annum jam quartum libentiſſime carebat, quem videbat invitus, quem tot annos deſpicatus aſpernatuſque fuerat. Sed auſculta, tum ſcies, Regis veriſſimas voces has: *En me grandi onere levatum, nam præterquam quod mihi ſemper inutilis, & jam deſitus erat, ita gravis & olidus obverſabatur, vt me tetritate ſua tamdiu enecarit.* Agnoſce, Curte, tam diuturnam, tam incredibilem Regis patientiam. Non jam exprobrabo naturam, quod inhumanum eſt, nec à te erutus, alius per me, quam qui fuit, extabit: ſed habuit, Rege ſæpe exſtomachante, hoc vitium putidæ animæ, vt,

Quod vulpis fuga, viperæ cubile,
Quod jejunia Sabbatariorum,
Mæſtorum quod anhelitus reorum,
Malles, quam quod olebat ille, olere.

Mortuo Heroardo, cui vivo Rex me ſucceſſorem dediſſet, quis præter me alius jure ſuccederet? tamen iis ipſis in caſtris, vt muneris mei, tam longi poſſeſſionem temporis, vſucapionem, præſcriptionemve, tanquam vſurpatione turbaret Is cui mea & in Regem meum, & in amicos fides non ſatis placeret,

qui neminem concoquere posset, nisi vni sibi fidum ac devotum Richelius, rem factam ratamque, in deliberationem tamen deducit: Carolum producit. Rex abnuit, qui me Archiatrum jampridem haberet, alium, si pro me connisus essem, passus nunquam foret. Rejecto illo, Buvardum, cui me fautorem & adjutorem sciebat, proponit, vt mihi per me officeret: quam candide amiceque pro Buvardo in memet ipse contenderim, nisi ex Guillelmo Vero didicisti, at te id edoceat, admonente conscientia, fide sua teste, Buvardus, quem honoris potius causa, quam vlla, post reconciliatam inter nos gratiam, animi læsura nomino. Supposito pene mihi Buvardo, Cardinalis, quæ hominis artes, suspectionis in Regis animo semina jacere institit, vt quos improbissime oderat, Thoirasium & Beringhamum, infracto me debilitatoque, facilius perverteret: nec enim sperabat, aut posse me ad suos nutus fingere, aut, stante ac vigente me, dejicere illos & exturbare: hæsissem tamen & constitissem, volente ac propitio Rege, nisi tam gravis mihi adversarius sumendus esset; ac in illo æstu ac jactatione vivendum, rebus, naturæ meæ, & quietis amori meo inimicissimis. Buvardum antea, per illum Regis ad Villam Regiam morbum, arcessendum curaveram, vt homo per se notus ac celeber, ea via, Archiatri muneri admoveretur: quem, vt improbe deblateras, studiosissime non fovebam vt refrigerarem, non admovebam vt amoverem, non inserebam vt evellerem; neque mihi ætas deerat, cui stata esset, ac prope media: nec peritia; quam proceres, quam Aula omnis, & Archiater ipse tuus, sospitate sua comprobasset: nec autoritas, secunda existimatione à tot operæ meæ successibus indiciisque constabilita: nec gratia, quam homo potentissimus metueret: nec favor vniversi comitatus, Regiæ voluntati consentiens: nec jus, annorum quatuor, singulari, hoc est, vnius mea functione sancitum. Nec arbitrabar ipse, nec putabat quisquam, opus esse mihi aut nova designatione, qui tot annos perfunctus essem, aut aliis tabulis, quam quæ me Primarium Medicum præsente absente Heroardo, fecerant. Eo igitur jure Archiatrus, quo qui vnquam optimo, dum alium, Buvardum, inquam, fieri sum pass.

ſus; imo feci, rem meam illi contuli conceſſique. Quod ille, ſive vltro, ſive à Matre Regina diſertim juſſus, non agnovit modo, ſed & mihi debere ſe Archiatri munus, profeſſus eſt, ſuæque eſſe fidei atque officii, & honorem, & ejus cōmoda mecum ex æquo partiri, vt dimidium certe caperem, quod totum ipſi tribuiſſem. Neque hic aſſimulabo (nec enim mea eſt ſimulatio) libenter cupideque me re mea deceſſiſſe. Cum beneficium ſuum tueri Rex valde vellet, nec ei tamen plane integrum eſſet; à quo eblanditus eſſet, expreſſiſſetque Richelius, Buvardum ſibi vt apponi Archiatrum ſineret; (& Rex, homini, vt rebatur, neceſſario, quod cui bono & forti non dolebat? obnoxius, vix flagitanti quidquam negabat:)

Nec nos obniti tantum, neque tendere contra
Sufficimus.

Interveniebat quoque hic nodus, hoc incommodum. Rex nuperrime Illuſtriſſimum jam à Sancto Simone Ducem tum Prothyſpaſpiſten, Cubiculi Nobilem Primarium, inconſulto Richelio, quod huic mortis erat inſtar, creaverat: de me tam liberum non habebat, quam vellet, invito illo actum peragere ac obtinere. Ita non ſemper illis quod libet, licet: & ſibi quod vehementer volunt, non licere tamen interdum perferunt: verumtamen cum corde ſuo cogitat, mihique per gratioſiſſimum illum à Sancto Simone Ducem nunciat, rem mihi ratam eſſe, perficerem modo de ea ſibi, vt Regina Mater, velle ſe, verbo teſtaretur. Cauſam ſibi eam fore, vt inſtanti Richelio, quod nolens receperit, eo exolvatur. Ego, qui de meo candore alienum æſtimarem, magnopere dehortante repugnanteque viro fortiſſimo & ſagaciſſimo eodem Beringhamio, qui quod ego nec ſuſpicabar, ipſe oculis videbat, ſecurim injicio petitioni meæ: Valterum, qui vterque vnus eſſe & Regis & Reginæ Archiatros efflictim concupiſceret, adeo, cui fallendi mei cauſa honeſta nulla erat, juvandi autem juſtæ omnes. Et is, qui excluſum ſe improba cupiditate cerneret, & alium quam me, quem Rex ipſi longe anteferret, quemvis præcuperet, ea eſt ſibi conſciæ tenuitatis invidia, ea invidiæ natura, omnes ſe in facies vertit, vt Reginam Dominam ſuam à mea ſuffragatione

ne

fuit,&haud ſcio an veſtri quoque collegii Baccellarius, quod ei, audiente magno Conſilio Scholæ tum Decanus Carolus, tam diſerte vereque objecit, vt probarit: at ipſe, quoad vixit, manifeſtius quam vllus adverſarius poſſet, convicit. Ioannes Riolanus Medicinam in Vrbe annis plus quadraginta inſigniter & docuit & fecit. Ioannes Heroardus prælectiones Medicas vix totidem excepit, quam quotannos Riolanus celeberrime præcepit. Ioannis Riolani opus eſt, ingens illud in orbe Medico, in Literarum ditione, immortale, divini in humana fabrica opificii monumentum. Ioannis Heroardi dignum Hippiatro documentum Hippoſtologia eſt: atque vtinam, exclamat Gallia, equarius tantum, non Regis In-medicus extitiſſet! Ioannes Riolanus, non Reginæ modo parenti ſingularem fidem, artem, ac ſcientiam: ſed Europæ toti laudatiſſimam conſtantiam approbavit, dum fortunæ aſſeclis iſtis, eſſe principibus quoque infortunii comitem aliquem ad extremum vſque oſtendit: Dominæ valetudinem, quoad illa vivere per naturam, aut mœrorem potuit, fideliſſime rexit: imò, conſilio, ſapientia, ductu ſuo, annos complures, tot etiam inter ęgrimonias, prorogavit: & ei tu mortis illius cauſam impingis, calumniator amentiſſime, cujus operâ, tot animi corporiſque ægritudines vivendo ſuperavit! Nimirum ſalutis autores parricidas appellas: ſoſpitatem, mortem: remedium, venenum, vt Pruſias, vt Nero, nominas: & cum inclytum Riolanum, tum cordatum quemvis admones Heroardi tui temeritatis impiæ, poſtremæ inſcitiæ, ignorationis, imperitiæ, atechniæque infra omnes idiotas infimæ, quæ Regem omnium bellorum, omnium hoſtium victorem, ab omnibus invictum, longiore, ô Gallicum imperium! ô publica Pax! vita dignum, magnis à Natura, felicis, ac diuturnæ vitæ elementis, præſidiiſque firmatum, inde ab incunabulis ortuſque primordiis, vt aquilam ſerpens, Afris effaſcinantibus nocentius ac maleficentius exceptum, in præfeſtinatam ſenectutem, in inſanibilem, pro nativa evcraſia evexiaque, cachexiam, in præmaturam acerbamque mortem, præcipitem egit. Qui jure inſcribi tumulo ſuo juberet, non quod Adrianus & Theodoſius, Multitudo Medi-

corum, Principem occidit: fed, vnius mala tractatio In medici Regem peremit. Non igitur cum præftantiffimo Medico Ioanne Riolano, quod fine atroci hujus injuria fieri non poteft, componendus Heroardus tuus, fed cum Afris illis fafcinantibus, quorum etiam laudatione, qualis avunculi tui Ludovicotrophia fuerat, intereant probata, arefcant arbores, emoriantur infantes. Cum ejufdem generis Triballis & Illyriis, qui vifu quoque effafcinent, interimantque quos diutius intueantur. Ah Regem optimum nimis, ah nimis diu, nimis male tuitus eft Heroardus! Cum feminis in Scythia, quæ vocantur Bythiæ; cum Thibiorum genere in Ponto, quorum notas tradit Philarchus apud Plinium, in altero oculo geminam pupillam, in altero equi effigiem habere, quod Philiatrorum fortaffe quifpiam de Hippiatro, & Archiatro fcilicet Heroardo interpretabitur; ficuti eofdem quoque non poffe mergi, ne vefte quidem degravatos, vt ille mergi, fupprimi, removeri tamdiu meritus, merfit vitam Regis fui, nec merfus eft. (ô pertinacem decrepiti fenis avaritiam, ambitionem obfirmatam, inhærefcendi, immoriendi, necandique mortiferam obftinationem!) cum ftirpe denique Pharnacum in Æthiopia Heroardum, committant, quorum odor fudorque tabem contactis corporibus adferat: quod de avunculo tuo patientiffima quamvis Regis facilitas affidue conquerebatur. Atque hæc te velut obfignatis tabulis probata, conteftataque, fic à tacentibus & invitis elicuiffe, fic expreffiffe tute confitebere, vt qui fulmina non rite eliciebat, fulmine ipfe cum domo conflagravit.

Contumeliam nec fortis poteft, nec ingenuus pati.